

III. Есета

Роля и автопортрет. Опит за вникване.

ВАЛЕНТИН СЛАВЕЕВ СПАСОВ

Настоящият текст (който е част от по-голямо изследване) развива две посоки в изложението, както и дискурса, който ще бъде поставен в говоренето за тях. Поставям за работно поле изкуството и различните му проявления, като ще изведа само две от тях, които текстът ще постави за нужни – театралното и визуалното изкуство, като при последното ще говоря само за жанра „автопортрет“.

Първа посока: Театърът.

От феномена театър ще изведа на преден план един от най-важните му компоненти – актьора, като не омаловажавам другите слоеве (сценография, режисура, костюми и т.н.), както и всички хора от постановъчния екип, които застават зад него. Когато мисля за ролята на актьора, си поставям за цел да разгранича персоната на индивида в ежедневието му, от тази, когато той е на сцена, въплътен в роля (в съответната епоха, костюм, реплики, колеги и т.н.), като под „роля“ ще разбирам различна от неговата персоналност. Оттук се въвежда проблемът за процеса на въплъщаване в „другия“. Тази промяна в личността води до промени в отношението не само към хората, които обкръжават естествената личност, а и към материалността на света, в който се намира. Така нареченото „влизване в образ“ е феномен, който детерминира излизането от естественото състояние и отношение на личността към релния свят, за да влезе в един илюзорен свят за определен отрязък от време. Какво обаче се наблюдава тук?

Имаме деление на два свята – реален и илюзорен, но по отношение на личността, която намираме – е и в двата. Освен това, макар и вторият да не е реален, той все пак изобразява личността в определено време и на дадено място. Но това, което ме интересува в случая е, че реалната личност и персоната, която той е възприел за свое амплоа, са в определени състояния, изпитват емоции, имат отношение „към“ нещо, било то личност, предмет или някакво режисьорско

решение, което кара зрителя да вярва, че на сцената има обект или ситуация, която кара „героят“ или „персоната“ да се държи по определен начин.

Въпросът тук е следният: какво кара зрителя да се отнася към определена „персона“ (предполагам, че е изиграна добре) като към личност, която наблюдава в реално време (ако случаят е да е различна епоха от настоящата) и на дадено място, като зрителят възприема например костюма като адекватна част от тази реалност, чрез внушението му за автентичност?

Размишленията ми са и в посоката на това – как актьорът поема персоналността на друга личност, с противоположни нрави например, какъв е подходът на изучаване на поведението му (ако то не може да бъде наблюдавано), отношението му към останалите, към себе си (ако отношението на реалния човек към себе си се осъществява по различен начин).

Обект на анализ е промяната на състояния изобщо. Оттук се опитвам да изведа някакъв особен вид априорност на таланта на актьора за превъплъщения, тъй като не смятам за особено легитимно преподаването на такива скокове през персоналности в съответните академии. Изхождам от това, че все пак всяка личност има човешка природа, модифицирана по индивидуален начин на принципа на монадичността. Предвид огледалността, която познаваме от системата на Лайбниц, всички монади са в особен вид отношение. Оттук и качеството на личността да „наема“ личности, защото познава принципа на съществуване на идеята за човековостта. Разглеждането на таланта като особен вид монада би могло да доведе разсъжденията освен до принципа на индивидуализация, така и до темата на Кант за гения.

Основното, което искам да изведа, е дали могат да се приписват персоналности на актьора. Дали една личност е способна да обема други такива, и ако е така – колко могат да бъдат, преди личността да започне да губи удържането на своята индивидуалност, защото смятам, че за такава може да се говори. Какво причинява една промяна на норми у човека, защото може да се окаже проблематично изследването на отношението: първо – Повлиява ли се личността на актьора от ролята, която играе; доколко трайно е това влияние; и второ – актьорът може би не сменя персоналността си, а просто модифицира своята. Ако се окаже второто положение, дали това означава, че личността приема щети чрез споменатата модификация.

Втора посока: Живописца.

В опита ми да намеря най-ясно открояване на персоналността в живописца, стигам до следните хипотези: 1. Човекът, като адаптивно същество, носи своята индивидуална природа; 2. Индивидуалната природа прозира в неговите произведения на изкуството; 3. Последните ни дават възможност, като зрители, да разпознаваме индивидуалността на художника.

Какъв обаче е пътят до изчистване на тази индивидуалност у една личност?

Персоналните качества са основен фактор за разпознаваемо „живописване“. Индивидуалността на художника ни дава достъп до неговите преживявания,

отношение към обектите, изобр на изразни средства, начин на работа, особености на материали и т.н.

В хода на размишление се извежда една особеност при отразяване на даден обект от страна на автора художник върху двуизмерното платно. Оттук искам да изведа наличието на превъплъщения и на художническото „съзнание“. За да отрази правилно (под „правилно“ визирам не най-обективния начин за възприятие на даден обект от всички способни на наглед, а най-индивидуалния начин за изобразяване на обекта според персоналността и подхода на личността).

Приписвам на художника превъплъщение в предмета, който се опитва да отрази, без значение от неговия характер – материален, нематериален, телесен, неосезаем, краен, безкраен и т.н. Но не това ме интересува в частност, с оглед на целите на текста. Тук разглеждам нуждата на художника да обеми персоналността на обекта, който изобразява, в случай, че той е друго човешко същество. Най-важно, струва ми се, в отразяването на личност, различна от тази на художника, е неговото изучаване (като нямам предвид само физическия обект). Художникът трябва да проследи емоционалността на съзнателната система, въплътена в тялото на отсрещния, да разбере неговото отношение не само в ситуацията на позиране, а изобщо начинът, по който възприема света, по който се държи в отношение с обстановката. Това не е с цел създаване на отношение между двамата, а е връзка, която е необходима, за да улесни процеса на отразяване в платното. Връзката е нужна за прецизно улавяне (например) на чертите на лицето, визирайки погледа, неговата посока, линията на вежди, присвиване на устни и т.н.

В отношението художник – художник поставям темата за автопортретността и нейните проблеми по отношение на референта и реферираното от една страна, а от друга – превъплътеността на художника в друг художник, с цел изследване на подходи, изразност и начин на изобразяване. Оформянето на личностна идентичност – персона - за художественото бива наблюдавано в осъзнаването на художника като индивидуалност в рамките на личността му. Той е персоналност на ежедневно ниво, отново в отношенията си, характера си, същността си и т.н., но това, което ще го отличи на художествената сцена, е нещото, което той трябва да изгради в себе си като свое (аналогия с ръкописния почерк). Художникът изследва художественото в себе си, като се превъплъщава в чужда персоналност. Тази чужда персоналност от своя страна, носи със себе си друг вид чувствителност, друг тип отношение, от което произтичат отличителните характеристики на нейната изразност. Това е нещото, което художникът в „потенция“ трябва да изследва. След разбирането на последното, той е способен да заеме „персоналността“, да я експлоатира, да вземе нужното от нея с цел изясняване на почерка си в контекста на живописното и да я „остави“, за да премине през целия този процес по отношение на друга личност. За художника в потенция това е пътят на намиране на Аза си отново, и то само в контекста на своя начин на изразяване върху платното.

Когато художникът желае да отрази себе си в реалността на двуизмерния артефакт – платното, той има среща от по-особен характер. Още в началото на

изследването на автопортрета срещам проблем: когато художникът изобразява себе си, той взема предвид едно определено състояние. Това може би е така, заради достатъчността на познанието за себе си. Достъпът до собственото съзнание проблематизира обективното отразяване на субективността си. Тоест в случая - дадена индивидуалност отразява персоналността си в определен аспект. Този процес е безкраен с оглед на вътрешния нагон на личността да отрази себе си по най-добрия възможен начин. А самият автопортрет като краен артефакт от дейността на художника има за цел да кореспондира, да създаде отношение у гледащия, да го накара да познава персоналност, да разпознава автора според изразните средства, от една страна, и от друга, да разпознае него като обект на рисунъка.

С оглед на последно зададеното, може ли да се каже, че двуизмерното платно може да изрази всички качества на една личност или цялата му персоналност, когато нарисуваното отразява състояние на личността в определено време – мига, отрязан в настоящето, който бива запечатан като исторически факт или документ, веднага отиващ в миналото с всяка мазка (макар и да има проблем с интерпретацията на рисуващия, заради възможната манипулируемост на реалността).

Познанието по тези проблеми е преходно по отношение на мига, особено в театралното изкуство. За разлика от него – визуалното ни оставя памет в артефактуалността си.